

seria
BEZDROŻA
CLASSIC

Bezdroża

Ekwador

i wyspy Galapagos

W krainie wulkanów i kondorów

ERGO
HESTIA

Autor przewodnika: Piotr Bobołowicz

Redaktor prowadzący: Maciej Żemojtel

Redakcja: Monika Orłowska

Korekta: Justyna Mroczkowska-Lepka

Opracowanie kartograficzne: Jan Leja

Źródło pochodzenia danych kartograficznych:

© OpenStreetMap contributors; www.opendatacommons.org/licenses/odbl

Zdjęcie na okładce: © Bibarama | Shutterstock.com

Opieka techniczna: Katarzyna Leja

Skład: Jan Szczurek

Projekt okładki: hotmedia Jan Paluch

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?beekw1>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I

ISBN: 978-83-283-5395-4

Copyright © Helion, 2019

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**
- **Księgarnia internetowa**
- **Lubię to!**
- **Nasza społeczność**

Piotr Bobołowicz

Ekwador i wyspy Galapagos

W krainie wulkanów i kondorów

© Emiliano | stock.adobe.com

*Lepiej zobaczyć coś raz,
niż słyszeć o tym tysiąc razy.*

prysłowie chińskie

Kup książkę

Poleć książkę

Niezbędnik turysty

zawsze pod ręką

Polskie placówki dyplomatyczne

Konsulat RP w Guayaquil

Konsul honorowy:

Francisco Rizzo Pastor
(hiszpański, angielski)

Av. 9 de Octubre 100
y Malecón Simón Bolívar;
☎ +593 4 2325555, 2325757;

✉ frizzo@andinave.com,
aroca@andinave.com
(sekretariat)

Ambasada RP w Limie (Peru)

Av. Salaverry 1978

Jesús María – Lima 11;

☎ +51 1 4713920, +51 1 4713925,
+51 999400552;

🌐 www.lima.msz.gov.pl

Przelicznik walut*

1 PLN = 0,25 USD

1 USD = 3,98 PLN

1 USD = 0,91 EUR

1 EUR = 1,10 USD

* wg CoinMill.com
z dnia 01.09.2019

Ważne telefony

W Ekwadorze funkcjonuje jeden uniwersalny numer alarmowy **911**, który służy do wzywania pomocy we wszystkich nagłych wypadkach.

Numery kierunkowe

Do Polski: **+48**

Do Ekwadoru: **+593**

Do Peru: **+51**

Elektryczność

W gniazdkach sieci elektrycznej płynie prąd o napięciu 120 V i częstotliwości 60 Hz. Niezbędna jest również przejściówka na typ gniazdka A (takie jak w Stanach Zjednoczonych, ale tylko w wersji bez uziemienia), a w przypadku artykułów AGD (suszarki do włosów, prostownice itp.) także konwerter.

Strefa czasowa

W Ekwadorze obowiązują dwa różne czasy urzędowe.

Część kontynentalna leży w strefie UTC-5, a archipelag Galapagos UTC-6. Nie ma podziału na czas letni i zimowy.

Przylatując z Europy, należy więc przestawić zegarek do tyłu o 6 godzin w zimie lub 7 w lecie. Dodatkową godzinę należy odjąć, lecąc na Galapagos.

Przydatne języki

- Hiszpański (język urzędowy Ekwadoru)
- Angielski (przydatny głównie w dużych miastach i obiektach typowo turystycznych)
- Kiczua i shuar (języki dwóch największych rdzennych grup etnicznych)

Kup książkę

Poleć książkę

Turystyczny savoir-vivre

- Należy pamiętać, że Ekwadorczycy i inni Latynosi to także Amerykanie i używanie słowa *americano* na określenie obywatela Stanów Zjednoczonych może zostać odebrane źle. Poprawnie nazywa się go *estadounidense*.
- Większość Ekwadorczyków jest chrześcijanami. W codziennym języku pojawia się wiele słów nacechowanych pobożnością, błogosławieństw i modlitw. Nie należy się z tego naśmiewać ani w inny sposób kwestionować wiary miejscowych.
- Ekwadorczycy są ciekawi świata i bezpośredni. Jako *gringos* spotkamy się z wieloma pytaniami o pochodzenie. Wynikają one z naturalnej chęci nawiązania kontaktu i należy odbierać je jako wyraz sympatii.
- W Ekwadorze panuje względna swoboda obyczajowa. Ludzie nie ukrywają relacji pozamażeńskich, jak ma to miejsce w Europie. Często padają pytania o partnerów, a także różnorakie sugestie, propozycje i żarty na ten temat. Warto określić pewne granice, jednak z wyczuciem, by nie stwarzać wrażenia, że potępia się rozmówcę.
- Wielu Ekwadorczyków nie lubi się kąpać w miejscach publicznych w samym stroju kąpielowym. Zwłaszcza kobiety najczęściej wchodzi do wody w sukienkach bądź przynajmniej podkoszulkach. Jako obcokrajowcy mamy przyzwolenie na nieco więcej i raczej nie powinniśmy szokować nikogo pływaniem w samym bikini czy kąpielówkach.

Przepisy drogowe

Dopuszczalna prędkość na ekwadorskich drogach to 50 km/godz. w terenie zabudowanym, 90 km/godz. w niezabudowanym, 100 km/godz. na prostych odcinkach autostrad i 60 km/godz. na zakrętach. Limit alkoholu wynosi 0,3 g na litr krwi.

Zagrożenia

- **W miastach:** przestępczość pospolita (nie większa niż w dużych miastach europejskich); należy zachować ostrożność po zmroku, w niektórych dzielnicach oraz w zatłoczonych środkach komunikacji miejskiej.
- **Na drogach:** zły stan nawierzchni i krętość dróg; brawurowa jazda miejscowych kierowców; wałęsające się po drogach zwierzęta hodowlane i psy.
- Praktycznie na całym terenie Ekwadoru notuje się znaczną aktywność sejsmiczną i wulkaniczną. Należy zapoznać się z procedurami bezpieczeństwa na wypadek erupcji wulkanu, trzęsienia ziemi i tsunami i zawniczasu zidentyfikować możliwe drogi ewakuacji.

Przydatne zwroty hiszpańskie

0 – cero	3 – tres	6 – seis	9 – nueve
1 – uno	4 – cuatro	7 – siete	10 – diez
2 – dos	5 – cinco	8 – ocho	

100 – cien (w liczbach powyżej 100 – ciento, np. 101 – ciento uno)
1000 mil

Dzień dobry	Buenos días (rano) / Buenas tardes (po południu)
Dobranoc	Buenas noches
Do widzenia	Hasta luego
Dziękuję	Gracias
Nie rozumiem	No entiendo
Tak / Nie	Sí / No
Gdzie jest...?	¿Dónde está...?
Ile to kosztuje?	¿Cuánto cuesta esto?
Pomocy!	¡Auxilio! lub ¡Socorro!
Czy może mi Pan / Pani pomóc?	¿Puede usted ayudarme?

Zobacz koniecznie

1 Quito

Największe miasto Ekwadoru, które w 1979 r. wraz z Krakowem znalazło się jako pierwsze na liście UNESCO. Pełne bogato zdobionych kościołów, zabytkowych domów i muzeów, pozwala na spędzenie długich dni na zwiedzaniu. Dodatkowo oferta kulturalna i rozrywkowa miasta sprawia, że trudno jest się tam nudzić. Doskonale połączenie tradycji z nowoczesnością i globalizacji z lokalnym kolorytem. Zob. s. 88.

4 Baños de Agua Santa

Położone w pobliżu Ambato (prowincja Tungurahua), u stóp wulkanu o tej samej nazwie miasteczko oferuje wiele możliwości aktywnego spędzania czasu. Znajduje się tam znana na cały świat „huśtawka na krańcu świata”. W okolicy można podziwiać liczne wodospady, w tym jeden z najpiękniejszych w całym kraju, zwany Pailón del Diablo. Dodatkowo położenie między dwoma parkami narodowymi sprawia, że Baños jest wspaniałym celem dla osób ceniących sobie aktywny wypoczynek i sport, w tym sporty ekstremalne. Zob. s. 119.

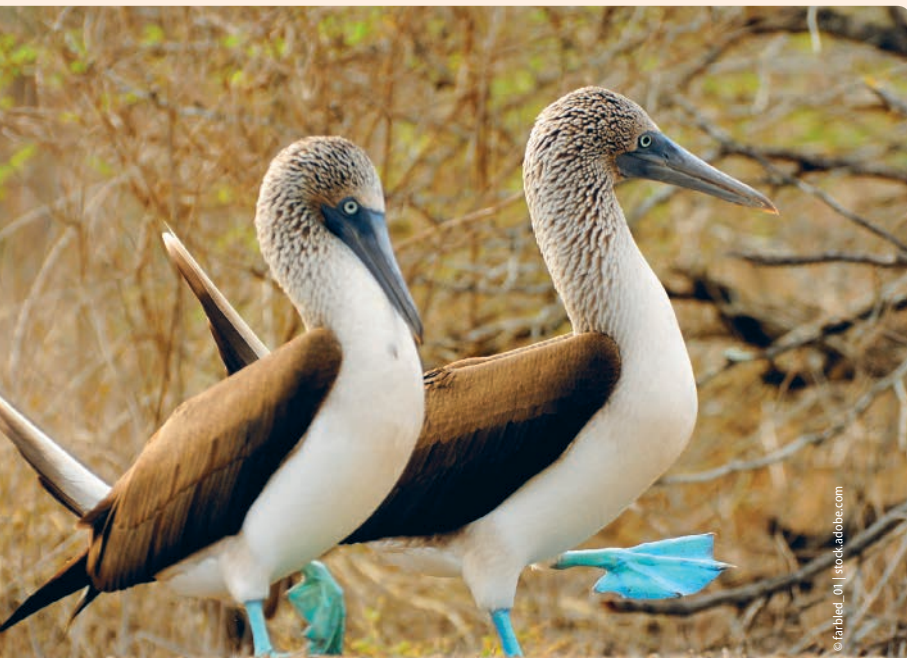

Kup książkę

Poleć książkę

© GUDKOV ANDREY | Shutterstock.com

© farbiel_01 | stock.adobe.com

Kup książkę

Poleć książkę

9 Estación Científica Charles Darwin

Ośrodek rozrodu żółwi na wyspie Santa Cruz, prowadzony przez Fundację Karola Darwina, jest jednym z najważniejszych centrów ochrony przyrody w Ekwadorze, a może i na świecie. Zajmuje się on głównie żółwiami słoniowymi na wyspach Galapagos, jednak ratuje także inne rdzenne gatunki, zwłaszcza te endemiczne, oraz podejmuje ogólne działania edukacyjne, naukowe i ekologiczne. Można w nim oglądać pracę opiekunów i zapoznać się z całym procesem hodowli żółwi i ich adaptacji do środowiska naturalnego. W specjalnym pawilonie znajdują się zmumifikowane szczątki słynnego na cały świat Samotnego George'a, ostatniego przedstawiciela swojego podgatunku, który padł w 2012 r. Zob. s. 260.

Costa
część północna

MAPY SZCZEGÓŁOWE

- Zobaczyć koniecznie
- Warto zobaczyć
- Miejscowość opisana w przewodniku

0 25 50 km

Costa

Region wybrzeża Ekwadoru położony jest na zachodzie kraju, nad brzegiem Oceanu Spokojnego. Jest niezwykle ciekawy zarówno pod względem kulturowym, jak i przyrodniczym. W jego skład wchodzi siedem prowincji. Zamieszkuje go niezwykle mieszanka etniczna – na północy są to głównie potomkowie Indian i afrykańskich czarnoskórych niewolników, a w pozostałych częściach mieszanka Europejczyków i rdzennej ludności. Kulturowy tygiel, a także dostęp do doskonałej jakości produktów spożywczych, takich jak banany, ryby i owoce morza, sprawia, że jedzenie na wybrzeżu uznawane jest za najsmaczniejsze w całym kraju, a wiele tamtejszych dań upowszechniło się także w innych regionach. Na szczególną uwagę w tym względzie zasługują prowincje Esmeraldas i Manabí.

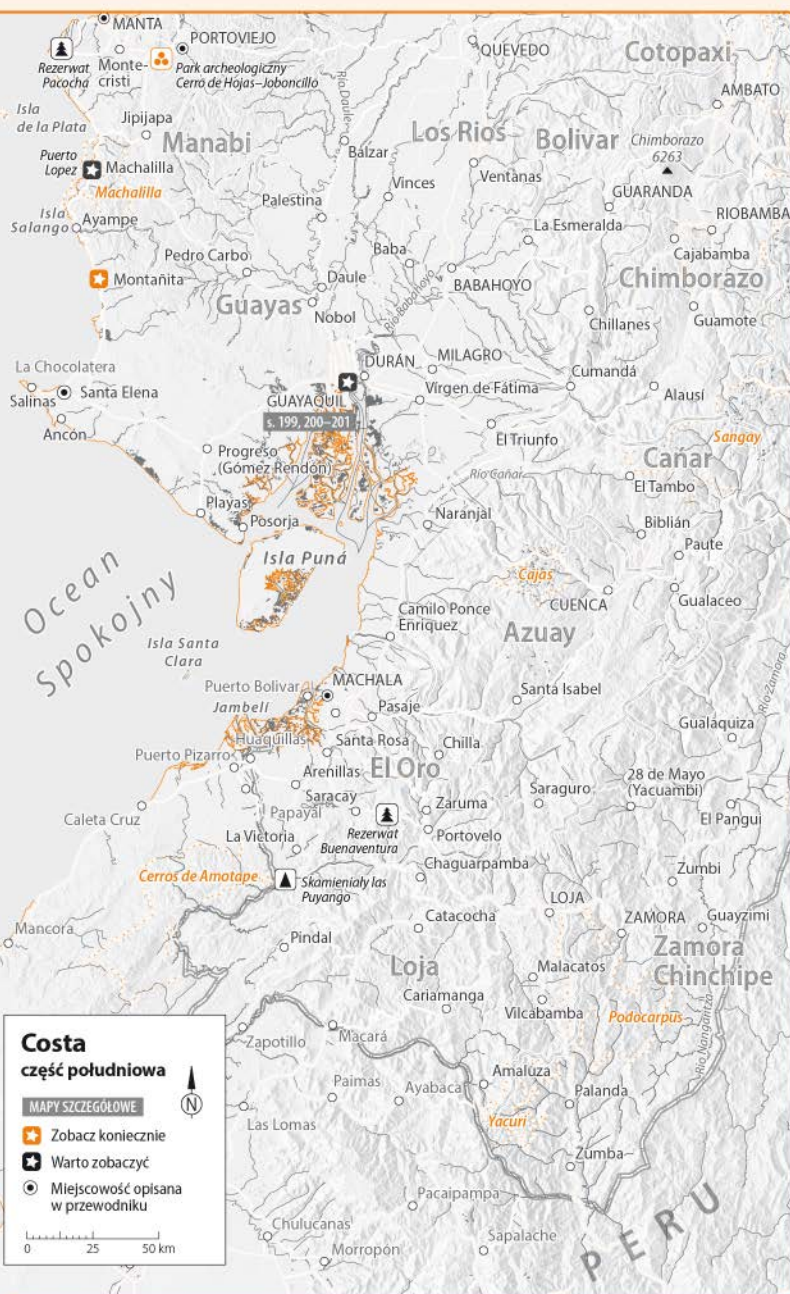
Położenie nad Pacyfikiem ma niezwykle istotny wpływ na gospodarkę Ekwadoru. Dzięki takim portom jak Esmeraldas, Machala i przede wszystkim Guayaquil kraj eksportuje swoje towary i importuje to, czego sam nie może wytworzyć. Ważną część wymiany handlowej Ekwadoru stanowią krewetki, a dla lokalnej ekonomii niebagatelne znaczenie ma rybołówstwo.

Dodatkowo na wybrzeżu znajdują się dwie rafinerie. Poważne zyski przynosi także rozwijająca się w ostatnich latach turystyka. Costa to najbardziej kolorowy i żywy region. Muzyka, słońce i upały, różnego typu imprezy i zabawa na plaży – to wszystko sprawia, że wielu Ekwadorczyków wybiera właśnie wybrzeże jako ulubiony kierunek wakacyjny. Miejsca takie jak Montañita, Mompiche czy Salinas znalazły uznanie również za granicą, przyciągając tłumy turystów ze Stanów Zjednoczonych i Europy. Ekwador ma dobre warunki do uprawiania surfing, a dostępność cenowa działa na jego korzyść.

Zachodnia część kraju – krajobrazowo zdominowana przez nizinne równiny oraz rozległe obszary niewysokich wzgórz – dokłada swoją niemałą część do bioróżnorodności Ekwadoru. Suche lasy tropikalne pełne są zwierząt i roślin, a przybrzeżne wody stanowią dom dla ryb, które przyciągają wiele gatunków ptaków. U wybrzeży Manabí znajduje się wyspa La Plata, której bogactwo fauny jest dobrą namiastką wyjątkowej przyrody archipelagu Galapagos. W chłodnych miesiącach wody przybrzeżne Ekwadoru odwiedzane są przez migrujące grupy humbaków.

Kup książkę

Poleć książkę

Costa część południowa

MAPY SZCZEGÓŁOWE

- ★ Zobacz koniecznie
- ★ Warto zobaczyć
- Miejscowosc opisana w przewodniku

0 25 50 km

Kup książkę

Poleć książkę

- ✚ **Guayaquil** (s. 190) – drugie pod względem wielkości miasto w Ekwadorze, pełne historii i nowoczesności
- ✚ **Indianie Tsáchila** (s. 166) – żyjący na terenie prowincji Santo Domingo de los Colorados lud zachwyca barwnymi strojami i unikatowymi tradycjami, które przetrwały od wieków w niezmienionej formie
- ✚ **Isla de la Plata** (s. 184) – zwana Galapagos ubogich, wyspa

pozwała na oglądanie niektórych gatunków znanych ze wspomnianego archipelagu tuż przy wybrzeżu kontynentalnego Ekwadoru

- ✚ **Montañita** (s. 189) – niegdyś raj hipisów, dziś mekka surferów i plażowiczów
- ✚ **Puerto López** (s. 181) – od czerwca do września najlepsze miejsce do oglądania migrujących humbaków; są tu też piękne plaże

© Erwin | stock.adobe.com

Głuptaki niebieskonogie (Isla de la Plata)

Kup książkę

Poleć książkę

Esmeraldas

🏠 154 tys.

Największe miasto i stolica prowincji Esmeraldas, położone nad rzeką o tej samej nazwie, nad brzegiem Pacyfiku, w północnej części Ekwadoru. Znane jest także jako San Mateo de Esmeraldas. Nazwa oznacza po hiszpańsku szmaragdy i pochodzi od wypełniającej prowincję intensywnie zielonej roślinności. Klimat Esmeraldas określany jest jako tropikalny monsunowy, z dwiema porami – od czerwca do listopada suchą, kiedy to wilgotność powietrza waha się ok. 40%, a temperatura ma średnią 21°C, i od listopada do maja deszczową, podczas której wilgotność powietrza sięga prawie 100%, a średnia temperatura wynosi 25°C.

Miasto i prowincja Esmeraldas są kolebką czarnoskórej ludności Ekwadoru, potomków niewolników, którzy osiedlili się na tych ziemiach po katastrofie statku płynącego z Panamy do Peru w 1553 r.

Esmeraldas jest ważnym portem, służącym głównie importowi drewna i trocin, a także eksportowi bananów i innych produktów rolnych. Rolnictwo stanowi ważną gałąź gospodarki prowincji. Rozwinięte są uprawy m.in. banana, kakao, palmy afrykańskiej, ryżu i kukurydzy, a także hodowla bydła i świń. Trzecim, oprócz handlu i rolnictwa, filarem ekonomii Esmeraldas jest przemysł petrochemiczny. Znajduje się tu największa z trzech państwowych rafinerii obsługiwanych przez spółkę EP Petroecuador, przetwarzająca 110 tys. baryłek ropy dziennie. Stolica prowincji, istotne centrum handlowe i finansowe, jest też popularnym celem turystyki, przede wszystkim ze względu na malownicze plaże i łagodny, ciepły klimat.

Od północy prowincja graniczy z Kolumbią. Tereny przygraniczne należą do stosunkowo niebezpiecznych. Również

miasto San Lorenzo na północny wschód od miasta Esmeraldas uznawane jest za jedno z najmniej bezpiecznych w Ekwadorze. Na granicy z Kolumbią operują kartele narkotykowe i grupy paramilitarne, jednak ich działalność jest zdecydowanie intensywniejsza po kolumbijskiej stronie. Teren ten jest areną zmagani wojsk obu państw ze zorganizowaną przestępczością. Sama stolica prowincji, choć nie tak niebezpieczna, cieszy się jednak złą sławą i warto tam szczególnie pilnować cennego mienia, zwłaszcza biżuterii.

Historia

Na terenie dzisiejszej prowincji Esmeraldas od VII w. przed Chrystusem występowała kultura zwana, od miejsc wykopalisk, Tumaco-La Tolita. Zasługuje ona na szczególną uwagę, gdyż prawdopodobnie jako pierwsza w historii ludzkości używała platyny do wyrobu ozdób.

Pierwszym konkwistadorem, który zbadał ekwadorskie wybrzeże, był Bartolomé Ruiz. Opisywał on „wielką rzekę”, nad której brzegami znalazł trzy wioski. Według historyka Federica Gonzáleza Suáreza przystrojeni złotem mieszkańcy powitali przybysza życzliwie. Kontynuował on wyprawę, aż nad brzegiem zatoki założył wraz z Franciskiem Pizarrem osadę, którą od daty fundacji (21 września 1526 r. – dzień św. Mateusza) nazwano San Mateo de Esmeraldas. Pizarro opuścił to miejsce i powrócił pięć lat później, by dokonać ostatecznego podboju. Prowincja jednak wciąż pozostawała w dużej mierze zamieszkała przez Indian nastawionych wrogo do białych kolonizatorów.

W 1553 r. doszło do wydarzenia, które znacznie wpłynęło na obecną strukturę etniczną Esmeraldas. W miejscu znanym jako Rocas de San Mateo (Skały Świętego Mateusza) zatrzymał się statek wiozący

Kup książkę

Poleć książkę

czarnoskórych niewolników z Panamy do Peru. Załoga postanowiła zejść na ląd, by uzupełnić zapasy. W tym czasie rozpięta się burza, która rzuciła łodzie na skały, a niewolnicy wykorzystali okazję, by przejąć broń i zaatakować strażników. Buntownicy, którym przewodził Alonso de Illescas, wrócili na statek, by zaopatrzyć się i ubrać, po czym ruszyli w głąb łądu. Łatwo podporządkowywali sobie lokalne plemiona, dzięki posiadanej broni, a także grozie, którą wywoływało w tubylcach pojawienie się nigdy wcześniej nie widzianych ludzi o czarnym kolorze skóry. Cayapowie nazywali ich *malaba* (żli) albo *juyungo* (diabły). Byli niewolnicy czuli się dobrze na tych terenach, gdyż ich klimat przypominał afrykański. Szybko wymieszali się ze rdzenną ludnością i utworzyli strukturę znaną jako República de Zambos – Republika Zambo (słowo *zambo* używane jest na określenie osób o mieszanym pochodzeniu afrykańskim i indiańskim, często ma wydźwięk pejoratywny). Początkową niechęć między nowym państwem a audiencją Quito udało się załagodzić. Mieszkańcy Esmeraldas zgodzili się przyjąć religię katolicką i utrzymywać relacje z Hiszpanią. Pełne wcielenie państwa do kolonii hiszpańskich dokonało się jednak dopiero później, i to nie na drodze walki zbrojnej, ale dyplomatycznej.

Pod koniec XVI w. u wybrzeży prowincji w zatoce Atacames doszło do bitwy morskiej między Hiszpanami a angielskim okrętem korsarskim „The Dainty” pod dowództwem sir Richarda Hawkinsa. Anglicy przegrali po skutecznym abordażu. Wielu z nich zginęło. Pozostali zostali pojmani i przetransportowani do Limy, gdzie zamierzano spalić ich jako herezyków. Pomysł jednak zarzucono, a sam kapitan Hawkins trafił do Hiszpanii, gdzie spędził wiele lat w więzieniu.

Przed 1640 r. do Esmeraldas przybyła druga fala czarnoskórych osadników – zbiegłych niewolników z kopalni w Barbacoas (obecnie na południu Kolumbii). Pochodzili oni z Gambii, Konga i Angoli.

Od XVII w. podejmowano próby skolonizowania prowincji i połączenia Quito drogą z wybrzeżem. Ze względu jednak na gęstą roślinność, niebezpieczną faunę, wrogo nastawionych mieszkańców, a także ukształtowanie terenu wysiłki te okazywały się bezowocne. Dopiero w 1735 r. rozpoczęto budowę drogi z Esmeraldas do Quito. Ukończono ją sześć lat później. W XVIII w. zaczęło się także intensywne wydobywanie złota, głównie na północy prowincji. Wielkie rody posiadające liczne kopalnie otwierały w Esmeraldas kolejne, prowadzając licznych niewolników.

W nocy 4 sierpnia 1821 r. lud Esmeraldas pozbawił władzy gubernatora prowincji. Następnego dnia ogłoszono niepodległość. Rozpoczęło to okres

Tagua

Od XIX w. prowincja Esmeraldas jest istotnym producentem surowca znanego jako *tagua* lub roślinna kość słoniowa. Białawy, twardy i wygodny w obróbce materiał uzyskuje się z nasion palmy z gatunku słoniak wielkoowocowy (*Phytelephas macrocarpa*). Drzewa nie przekraczają dwóch metrów wysokości. Roślina gotowa jest do zbioru po około 15 latach od siewu. Owoce zbiera się trzy razy do roku, a ich nasiona suszone są przez kolejny rok lub dwa lata, nim nadają się do obróbki. Wyroby z *tagua* są niezwykle popularne wśród miejscowych, a także jako pamiątki. Wyrabia się z nich m.in. biżuterię, guziki, figurki, ozdoby i fajki. Liście drzewa wykorzystywane są do pokrywania dachów, a korzenie mają właściwości lecznicze.

napływu ludności z Kolumbii, który zbiegł się z dekretem abolicjonistycznym, znoszącym niewolnictwo na terytorium Wielkiej Kolumbii. Fala migrantów doprowadziła do rozrostu miasta Limones, obecnie w kantonie Eloy Alfaro na północy prowincji. W 1852 r. miasto Esmeraldas zostało ustanowione stolicą prowincji.

Esmeraldas stało się kolebką rewolucji liberalnej w 1895 r. Najwierniejsi bojownicy Eloya Alfara wywodzili się właśnie z tej prowincji. Prezydent Alfaro sprowadził także do Esmeraldas cztery tysiące czarnoskórych Jamajczyków, którzy pracowali przy budowie kolei ekwadorskiej. 28 stycznia 1912 r. doszło do udanego zamachu na Eloya Alfara. Prawdopodobnym inspiratorem był jego następca Leónidas Plaza. Rząd Plazy charakteryzował się wysokim poziomem korupcji. Usiłował on między innymi sprzedać archipelag Galapagos Stanom Zjednoczonym i Francji, co jednak nie doszło do skutku, w przeciwieństwie do transakcji, w wyniku której Ekwador stracił na rzecz Kolumbii 176 tys. km². W 1913 r. w Esmeraldas wybuchło zbrojne powstanie przeciwko skorumpowanemu prezydentowi, które przerodziło się w ponad trzyletnią wojnę między zwolennikami zamordowanego prezydenta Alfara a siłami rządowymi. Do najtragiczniejszych wydarzeń doszło 10 lutego 1914 r., kiedy siły rządowe po ostrzale artyleryjskim zajęły Esmeraldas. Doszło wtedy do wielu zbrodni, a duża część miasta została zniszczona w wyniku bombardowania i pożarów. W 1915 r. został ujęty przywódca powstańców Carlos Concha Torres. Uwolniono go dopiero po zakończeniu wojny, gdy władzę objął nowy prezydent Alfredo Baquerizo Moreno.

W późniejszych latach Esmeraldas ucierpiało kilkukrotnie w wyniku trzęsień ziemi. Poza tym do dziś kanton San Lorenzo jest

terenem, na którym operują grupy paramilitarne i kartele narkotykowe. W ostatnich latach sytuacja uspokaja się, jednak wciąż dochodzi tam do operacji zbrojnych i policyjnych wymierzonych w zorganizowane grupy przestępcze. Transgraniczne działania prowadzone są często wspólnie przez służby kolumbijskie i ekwadorskie.

Warto zobaczyć

Choć miasto Esmeraldas samo w sobie nie jest najciekawszym ani najpiękniejszym miejscem w Ekwadorze, jego okolice są zdecydowanie warte odwiedzenia. Esmeraldas może stać się wygodną bazą ze względu na wybór tanich hoteli i dobrą komunikację. Warto przy tym zauważyć, że położone niedaleko Atacames posiada dobrze rozbudowane zaplecze turystyczne, będąc jednocześnie przyjemniejszym miejscem spędzenia czasu.

Prowincja Esmeraldas to piękna zielona kraina porośnięta lasem tropikalnym. Oprócz plaż nadających się dobrze do pływania i uprawiania sportów wodnych, w tym surfingu, oferuje ona parki narodowe i rezerwy, a także niezwykłą mieszankę kulturową, niespotykaną nigdzie indziej.

Plaza Cívica

W centrum Esmeraldas przy alei Libertad znajduje się Plaza Cívica, czyli plac Obywatelski. Powstał on w 2006 r. jako miejsce wydarzeń kulturalnych, koncertów czy jarmarków wśród niskiej zabudowy historycznej, która urzeka paletą jaskrawych, żywych kolorów. Patronem placu jest Nelson Estupiñán Bass, znany poeta i pisarz z Esmeraldas. Pomnikiem z 2012 r. uczczono stulecie jego urodzin.

Obok placu znajduje się targ rzemieślniczy, gdzie można kupić różnego rodzaju pamiątki i unikatowe wyroby ekwadorskie.

Kup książkę

Poleć książkę

Nelson Estupiñán Bass

Urodził się 19 września 1912 r. w Esmeraldas, w afroekwadorskiej rodzinie. Jako dziecko, jak sam opisywał, spędzał czas, łowiąc ryby i oglądając tradycyjne tańce marimby w wykonaniu czarnoskórych muzyków. Wyjechał na naukę do Quito, gdzie w 1932 r. uzyskał tytuł księgowego publicznego. Wtedy też zaczął pisać pierwsze utwory.

W młodości zwolennik Komunistycznej Partii Ekwadoru. W 1943 r. wyszła jego pierwsza powieść *Cuando los guayacanes florecían*, której akcja rozgrywa się podczas rewolucji w Esmeraldas pod wodzą Carlosa Conchy Torresy. Uznawana jest za kluczową w kształtowaniu tożsamości afroekwadorskiej. Powieść odniosła natychmiastowy sukces i doczekała się sześciu wydań hiszpańskojęzycznych, a także tłumaczeń m.in. na francuski, angielski i rosyjski.

Autorka publikowała później kolejne dzieła, skupione głównie na realizmie społecznym i temacie czarnoskórych mieszkańców Ekwadoru. W 1998 r., dzięki staraniom wielu organizacji skupiających czarnoskórych, a także przy poparciu ekwadorskiego środowiska akademickiego, wysunięto jego kandydaturę do literackiej Nagrody Nobla.

Zmarł w 2002 r. w Pensylwanii podczas cyklu gościnnych wykładów w USA.

Malecón Las Palmas

W 2016 r. zrewitalizowano plażę i **bulwar Las Palmas** na obrzeżach miasta. Oprócz przepięknej rozległej plaży znajdziemy tam sporo infrastruktury turystycznej – hotele, restauracje, sklepy z pamiątkami. W pawilonach gastronomicznych działa około dziesięciu lokali serwujących typowe dania słynnej na cały Ekwador kuchni prowincji, która łączy smaki południowoamerykańskie z wpływami kulturowymi przybyszów z Afryki. Amatorzy posiłków typu fast food również znajdą coś dla siebie. Z tarasu pawilonu rozciąga się widok na ocean.

Istnieje tam także infrastruktura sportowa – boiska do piłki plażowej i ekwadorskiej siatkówki, siłownia na wolnym powietrzu i skatepark. Fale tutejszych plaż nadają się do surfingu, jednak jest to atrakcja raczej dla osób posiadających własny sprzęt, gdyż w odróżnieniu od wielu innych miejscowości raczej trudno tu o wypożyczalnię. Wypożyczyć można za to leżak i parasol plażowy.

Bulwar jest również miejscem wydarzeń kulturalnych, adresowanych zarówno do mieszkańców okolicy, jak i przyjezdnych.

Do Las Palmas najlepiej dostać się taksówką ze względów bezpieczeństwa – mieszkańcy odradzają turystom korzystanie z komunikacji zbiorowej. Taksówka nie powinna kosztować więcej niż 3 USD z centrum miasta.

Malecón Escénico Tachina

Bulwar widokowy w parafii Tachina położony jest na prawym brzegu rzeki Esmeraldas, kilka kilometrów od centrum miasta. Został zbudowany w roku 2014 przy pomocy finansowej rządu centralnego. Z nabrzeża można podziwiać rzekę wraz z położoną na niej wyspą Luisa Vargasy Torresy, będącą naturalnym parkiem przyrodniczym. W okolicy znajdują się liczne restauracje. Bulwar jest doskonałym miejscem do wędkowania. Można tam również wynająć łódź na krótki rejs po ujściu rzeki.

Z centrum miasta dojechać tam można taksówką. Tachina znajduje się przy drodze wiodącej na lotnisko.

Dojazd

Dworzec autobusowy (Terminal Terrestre, Avenida Universitaria i Manabí) położony jest w nieznacnej

Kup książkę

Poleć książkę

© Fotos593 | shutterstock.com

Plaża w Esmeraldas

odległości od miasta. Najprościej dojechać tam taksówką (5–6 USD z centrum). Oferuje połączenia do Quito, Guayaquil, Cuenki, Lojy i innych dużych miast. Do Esmeraldas można także dojechać trasą nad oceanem z prowincji Manabí, w tym jednak celu należy przesiąść się na dworcu w miejscowości Chamanga.

Lotnisko w Esmeraldas (Aeropuerto Internacional General Rivadeneira (ESM), Carretera hacia el aeropuerto S/N; ☎ +593 62722261; @ arpto esmeraldas@andinanet.net) jest szóstym pod względem wielkości portem lotniczym w kraju i oferuje połączenia krajowe z Quito i Guayaquil oraz z Cali w Kolumbii.

Noclegi

W centrum Esmeraldas można znaleźć wiele tanich, typowo ekwadorskich hosteli, niewyróżniających się niczym szczególnym. Kosztują one od kilku do 15 USD za noc za osobę. Ich największe zagęszczenie znajduje się w okolicach parku Centralnego (Parque Central). Lepsze miejsca noclegowe znajdują się w Las Palmas, jednak ceny również są odpowiednio wyższe.

Najlepszym wyborem dla backpackerów i miłośników surfingu będzie natomiast **Mompiche**, oferujące przyjazną atmosferę i atrakcyjne ceny:

- 👉 **La Casa Escondida: Hidden House Hostel**, La Fosforera i La Vía Principal; ☎ +593 979280589; rezerwacje przez @ www.booking.com; 7 USD łóżko w sali zbiorowej, od 25 USD dwójka prywatna; hostel położony dosłownie kilka kroków od plaży. W cenie zawarte jest smaczne śniadanie z wersją wegetariańską do wyboru. Przyjemna atmosfera. Dostęp do Wi-Fi.
- 👉 **La Casa Mompiche**, La Fosforera i Gaviota; ☎ +593 994571688; @ www.lacasamompiche.com; 8 USD łóżko w sali zbiorowej, 30 USD dwójka, dostępny kemping: 3 USD z własnym namiotem, 5 USD w namiocie wynajętym; hostel oferuje dostęp do Wi-Fi i wspólnej kuchni. Położony jest kilkadziesiąt metrów od plaży.
- 👉 **La Facha Hostel Restaurant Surf**, La Fosforera i La Vía Principal; ☎ +593 62448024, +593 998044604; @ www.lafachahostel.com; od 14 USD za łóżko w sali zbiorowej, od 27 USD za dwójkę; świetna lokalizacja 15 m od plaży. Śniadanie dostępne za 4 USD. Hostel wyposażony w Wi-Fi i ciepłą wodę. Hostel nastawiony na surferów. Oferuje lekcje surfingu i wypożyczenie sprzętu. Na miejscu jest także restauracja ze smacznym jedzeniem.
- 👉 **The Mudhouse Hostel**, La Vía Principal (główna droga) przy wjeździe do Mompiche, naprzeciw-

Kup książkę

Poleć książkę

ko policji; ☎ +593 939112203, +593 95968896; 📧 www.the-mud-house.com; od 8 USD w sali zbiorowej, 25 USD domek prywatny dla dwóch osób; ekologiczny hostel składający się z małych domków. Położony o kilka minut marszu od plaży. Teren hostelu przypomina tropikalny ogród z palmami i kwiatami i pozwala na odpoczynek na łonie przyrody. Oferuje Wi-Fi i dostęp do wspólnej kuchni. W hostelu oferowane są także różne aktywności, takie jak wycieczki po okolicy, zajęcia z surfingu, wynajęcie sprzętu czy lekcje języka hiszpańskiego.

🍴 Wyżywienie

W centrum miasta znajduje się wiele restauracji (głównie chińskich i serwujących pieczone kurczaki) oraz sklepów. Na uwagę zasługują budki przy Parque Roberto Luis Cervantes, w których sprzedawane są fast foody i tradycyjne jedzenie ekwadorskie, takie jak szaszłyki czy mięso z grilla. Dużo bardziej interesująca jest oferta Las Palmas – tam, na nabrzeżu, można znaleźć kilka restauracji z tradycyjnym jedzeniem. Są one nieco droższe, ale pozwalają na skosztowanie jednej z najlepszych kuchni w Ekwadorze. Warto zwłaszcza odwiedzić restaurację **Bolívar** sprzedającą *bolones*, czyli kulki z *plátano* (odmiana banana) z dodatkami, takimi jak skwarki, ser lub – lokalny przysmak – owoce morza.

W centrum miasta znajdują się dwa **supermarkety TÍA** – przy skrzyżowaniu ulic Colón i Salinas oraz Simón Bolívar i Rocafuerte.

📍 Informator

Coordinación Zonal № 1, Avenida del Pacífico – Malecón de Playa Las Palmas; 🕒 pn.–pt. 8.15–17.00

Informacji turystom w Esmeraldas udziela Ministerstwo Turystyki (Ministerio de turismo) w Las Palmas.

Informacje na temat Esmeraldas można znaleźć na stronie 📧 www.turismo.esmeraldas.gob.ec.

Okolice Esmeraldas

Kaskada Moncaune

Na południu kantonu Esmeraldas leży wiejska parafia Carlos Concha Torres. Przepływa przez nią rzeka Tiaone, na której

znajduje się kaskada Moncaune, nazywana przez miejscowych ukrytym rajem (*el paraíso escondido*). Jest ona dosyć lubiana przez mieszkańców okolicy ze względu na dobry dostęp – znajduje się ok. 10 min drogi od miejsca znanego jako Moncaune i szkoły Unidad Educativa Siglo XXI „10 de Septiembre”. Krystalicznie czysta woda i bujna tropikalna roślinność tworzą zakątek nadający się dobrze do kąpieli i biwaku. Brzegi rzeki Tiaone są także domem dla wielu gatunków ptaków i popularnym celem **turystyki ornitologicznej**. W okolicy można też wynająć konie. Wyprawa do wiejskiej parafii kantonu Esmeraldas jest dobrą okazją, by zobaczyć autentyczne życie miejscowej ludności.

Do Carlos Concha Torres można dojechać taksówką lub autobusem z dworca (Terminal Terrestre de Esmeraldas). Miejscowość leży ok. 30 km na południe od dworca.

Rezerwat Ekologiczny Mache-Chindul

Na pograniczu prowincji Esmeraldas i Manabí znajduje się **rezerwat Mache-Chindul** (📧 www.ambiente.gob.ec/reserva-ecologica-mache-chindul), którego nazwa pochodzi od niskiego masywu górskiego położonego na zachód od Zachodniej Kordyliery Andów. Obejmuje ponad 119 tys. ha. Teren ten jest niezwykle ciekawy i zróżnicowany biologicznie dzięki położeniu na granicy dwóch formacji roślinnych – ciągnącego się od północnego Peru lasu suchego (*bosque seco tumbe-sino*) i lasu deszczowego regionu Chocó, który zaczyna się w Panamie. W rezerwacie można więc spotkać gatunki właściwe dla obu i tak już zróżnicowanych ekosystemów. Na uwagę zasługuje obfitość storczyków i lian. Do szczególnie ciekawych drzew należą mahoniowiec wielolistny (*Swietenia macrophylla*) czy tagua (słoniak wielkoowocowy – *Phytelephas*

macrocarpa) w lesie wilgotnym i, w lesie suchym, *guayacán* (*Handroanthus chrysanthus*), *palo santo* (*Bursera graveolens*) oraz drzewo kapokowe (*Ceiba pentandra*), znane w Ekwadorze jako *ceibo* (nie należy mylić go z innymi gatunkami określanymi *ceibo* w innych państwach hiszpańskojęzycznych). Znalaziono tutaj także trzy nowe endemiczne gatunki drzew, z których jedno nazwano *ecuadendron*, drzewo ekwadorskie (*Ecuadendron acosta-solisianum*). Rośnie ono w trzech skupiskach na ekwadorskim wybrzeżu i jest zagrożone wyginięciem ze względu na dużą wartość jego drewna.

Na terenie rezerwatu występuje także obfitość fauny. Wśród ssaków wyróżnić można trzy gatunki małp: kapucynkę, wyjca i czepiaka ciemnego (*Ateles fusciceps fusciceps*) – gatunek endemiczny dla Ekwadoru, krytycznie zagrożony wyginięciem. Obok nich żyją między innymi oceloty, a sporadycznie odnotowuje się nawet obecność jaguarów. W rzekach można spotkać nutrie i szopy krabożerne (gatunek blisko spokrewniony z szopem praczem). Rezerwat Mache-Chindul, podobnie jak wszystkie ekwadorskie lasy, jest domem wielu gatunków ptaków. Charakterystyczny dla strefy jest pustelnik kolumbijski (*Phaethornis striigularis*) – gatunek kolibra. Występują tu także tukany, dzięcioły, penelopa rdzawobrzucha oraz czubacz zmienny. Oprócz tego liczne są gatunki żab i innych płazów oraz gady – zwłaszcza boa i kajmany.

Główną atrakcją turystyczną rezerwatu jest **ścieżka nad jeziorem Cube** (Laguna de Cube), wpisanym na listę konwencji Ramsarskiej (pełna nazwa: Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego; podpisana w irańskim mieście Ramsar

w 1971 r., weszła w życie w 1975 r.). Oprócz szlaku pieszego jezioro nadaje się do pływania kajakiem i wędkowania. Jest także idealnym miejscem nocnej obserwacji kajmanów. W jego pobliżu położone są naturalne **Tunele Colorado** (Túneles del Colorado), w których można obserwować nietoperze. Całość szlaku ma ok. 5 km. Innym obiektem jest Rancho Pablito, gdzie po dobrze oczyszczonej ścieżce wiodącej przez bardziej zagospodarowany las można się dostać do wodospadu, obserwując po drodze ptaki i kwiaty. Wszystkie szlaki wymagają wynajęcia przewodnika. W tym celu należy skontaktować się z regionalnym oddziałem Ministerstwa Środowiska prowincji Esmeraldas (Dirección Provincial del Ministerio del Ambiente en Esmeraldas; Av. Jaime Roldos A. i JR Coronel-Puerto Pesquero C.A.C) lub z zarządem rezerwatu w Quindindé (3 de Julio y 11va Transversal; ☎ +593 62736237).

Las namorzynowy

Namorzyny, lasy mangrowe, mangrowia (hiszp. *manglar*) to formacja roślinna występująca powszechnie na wybrzeżach całej strefy międzyzwrotnikowej, w tym Ekwadoru. Spotkać je można zarówno w części kontynentalnej kraju, jak i na archipelagu Galapagos. Pełnią niezwykle ważną rolę w ekosystemie, chroniąc wybrzeże przed niszczycielską siłą tsunami. Są jednak poważnie zagrożone ze względu na przekształcanie wybrzeży w celach gospodarczych – w ich miejsce tworzy się saliny i hodowle ryb oraz krewetek.

Na namorzyny składają się różne gatunki drzew. Ich korzenie tworzą charakterystyczne łuki, zalewane najczęściej przypływem i odsłaniane podczas odpływu. Lasy mangrowe są siedliskiem wielu gatunków ptaków, ryb i innych zwierząt.

Przy planowaniu wyprawy do rezerwatu należy zwrócić uwagę na porę roku. W porze deszczowej (od grudnia do czerwca) dotarcie tam może być utrudnione, a nawet niemożliwe. Bez względu na okres należy pamiętać o kaloszach i reptentach. Choć można dotrzeć w pobliże środkami komunikacji zbiorowej (autobus z Quinindé do skrzyżowania przy jeziorze), a stamtąd w lecie dojechać samochodem w okolice wspólnoty El Edén del Dógola, to przy bardziej deszczowej pogodzie zostaje jedynie poruszanie się pieszo lub konno (ok. 20 km). Mieszkają tam jednak na stałe ludzie, tak że nie jest to wyprawa niemożliwa do zrealizowania.

Rezerwat Przyrodniczy Namorzynów Cayapas-Mataje

W delcie rzek Mataje i Cayapas na północy prowincji Esmeraldas w kantonie San Lorenzo znajdują się **las mangrowe**. Wody tego obszaru charakteryzują się największą stałością temperatury na terytorium Ekwadoru w ciągu roku (od 26°C do 29°C), co powoduje stabilność klimatu. Większość drzew porastających wybrzeże to korzeniary (mangrowce) czerwone (*Rhizophora mangle*). Ich zanurzone w słonej wodzie korzenie są domem dla niezliczonych ryb, takich jak płaszczyki, corviny (*Cilus gilberti*) czy ryby piły. W ich gałęziach natomiast gnieźdzą się liczne ptaki – fregaty, pelikany, kormorany i czaple. Spotkać tu można także niektóre gatunki ssaków, między innymi leniwcę oraz oceloty. Całość rezerwatu (Reserva Ecológica Manglares Cayapas-Mataje; 📍 <http://areasprotegidas.ambiente.gob.ec/areas-protegidas/reserva-ecol%C3%B3gica-manglares-cayapas-mataje>) znajduje się na liście konwencji ramsarskiej.

Główną atrakcją rezerwatu są fascynujące labirynty namorzynów, gdzie

można obserwować liczne gatunki zwierząt, głównie ptaków, ale przede wszystkim bujną roślinność. W tym celu należy wynająć łódź w jednej z miejscowości: San Lorenzo, Borbón, La Tola albo Valdéz, które są jednocześnie punktami wstępu do rezerwatu. Na terenie objętym ochroną znajduje się także **strefa badań archeologicznych La Tolita**, gdzie odkryto zabytki kultury określanej tą samą nazwą, obecnej na tych ziemiach od połowy pierwszego tysiąclecia przed Chrystusem do połowy pierwszego tysiąclecia naszej ery. Znajdują się tam liczne kopce, skrywające komory grobowe, w których składano zmarłych wraz z narzędziami, ceramiką, biżuterią i jedzeniem. Korzystając z wejścia od strony Borbón, warto odwiedzić **Centrum Interpretacji Majagual** (Centro de Interpretación Majagual), w którym można się dowiedzieć więcej o chronionej tu przyrodzie.

Do rezerwatu najprościej jest dostać się z San Lorenzo, dobrze skomunikowanego z Esmeraldas. Innym sposobem jest dotarcie do miejscowości La Tola albo Borbón. Informacje na temat wstępu można uzyskać w San Lorenzo, gdzie znajduje się zarząd rezerwatu (Eloy Alfaro i 27 de Noviembre; 📞 +593 62781174, +593 62789498).

Atacames

Jednym z głównych celów turystyki w prowincji Esmeraldas jest miasto Atacames, gdzie znajduje się największa, a zarazem **jedna z najpiękniejszych plaż w Ekwadorze**, przy okazji położona względnie blisko Quito. Miejscowość posiada szeroko rozbudowane zaplecze noclegowe i gastronomiczne, jak również inne obiekty turystyczne, w tym biura oferujące wycieczki oraz wypożyczalnię sprzętu wodnego różnego rodzaju.

Kup książkę

Poleć książkę

Wyżej wspomniana plaża ma prawie sześć kilometrów długości i około pół kilometra szerokości. Średnia temperatura waha się od 21°C do 32°C, co sprawia, że miejsce doskonale nadaje się do kąpie-li przez okrągły rok. Wzdłuż całej plaży znajdują się liczne wypożyczalnie hamaków, leżaków, parasoli, sprzętu wodnego, bary z koktajlami i świeżymi sokami oraz stoiska gastronomiczne, a także punkty sprzedaży wyrobów rzemieślniczych. Wśród tych ostatnich prym wiodą wyroby z czarnego koralu, popularne zarówno wśród miejscowych, jak i turystów. Nie należy się obawiać ich zakupu – ten gatunek koralowca nie jest objęty porozumieniami międzynarodowymi i jego wydobycie i sprzedaż, a także przewóz przez granicę nie podlega szczególnym obostrzeniom.

Na południowo-zachodnim krańcu plaży znajduje się miejsce znane jako **Urwisoko Samobójcy** (El Peñón del Suicida). Skała wznosi się na 80 m, tworząc naturalny punkt widokowy. Oddziela ona plażę Atacames od plaży Súa. Podczas odpływu da się przejść z jednej plaży na drugą po odsłoniętych skałach u podstawy urwiska, zamieszkanym przez kraby i usianym sadzawkami morskiej wody.

Dojazd

Autobusy jadące do Esmeraldas z południa (z miasta Chamanga na południu prowincji) zatrzymują się w Atacames. Oprócz tego można tam dotrzeć autobusem z dworca w Esmeraldas lub taksówką za kilkanaście dolarów.

Noclegi

➤ **Hostal Aruba**, Barrio Nueva Granada, Avenida 21 de Noviembre między ulicami C i D; ☎ +593 98 409 4151; rezerwacja przez www.booking.com; od 30 USD za dwojkę; śniadanie za dodatkowe 3,5 USD. Hotel posiada zewnętrzny basen dla gości. Położony w pobliżu plaży.

➤ **Hotel La Barca**, Malecón de la Playa i las Acacias; ☎ +593 62731649; www.labarca-hotel.com; od 36 USD za dwojkę; śniadanie za 4 USD. Hotel położony w świetnej lokalizacji blisko plaży. Niektóre pokoje z widokiem na ocean.

➤ **Hotel RC Tonsupa**, Tonsupa Playa Azul obok Atacames; ☎ +593 998029972; www.hotelrc-tonsupa.com; od 20 USD za osobę; hotel położony jest w miejscowości Tonsupa graniczącej bezpośrednio z Atacames, w pobliżu plaży. Gościom oferuje basen i ciepłą wodę, a także atrakcje turystyczne, takie jak wycieczki i rejsy po okolicy, jak również transport na okoliczne plaże.

Wyżywienie

Większość **restauracji** w Atacames zlokalizowana jest przy bulwarze nadmorskim. **Supermarket TÍA** znajduje się przy ul. Roberto Luis Cervantes i Juan Montalvo.

Informator

Miejska izba turystyki (**iTur Atacames**) znajduje się przy moście, przy skrzyżowaniu głównej drogi z dużą dwukierunkową ulicą prowadzącą nad morze.

Muisne

Kolejnym popularnym celem turystyki w prowincji Esmeraldas jest miasteczko Muisne. Zachwyca ono swoją **plażą**, pozwalającą na dogodne podziwianie zachodów słońca w toniach Pacyfiku. Oprócz tego jest także dobrym punktem noclegowym. W pobliżu Muisne położone są dwie wyspy – **Isla Bonita** (Śliczna Wyspa – znana także jako Las Manchas) i **Isla de los Pájaros** (Wyspa Ptaków). Warto wyprawić się na pierwszą z nich (ok. pół godziny łodzią z Muisne). Wyspę Ptaków można obserwować z łodzi, by podziwiać gniazdujące i żerujące tam gatunki.

Inną atrakcją okolicy jest **las namorzynowy** porastający deltę rzeki Muisne, wraz z **rezerwatem zwierząt** (Refugio de Vida Silvestre Manglares Estuario del Río Muisne). Żyje tam wiele gatunków fauny

Spis treści

NIEZBĘDNIK TURYSTY	2
ZOBACZ KONIECZNIE.....	5
ZAPLANUJ PODRÓŻ.....	17
Trasa 1. Ekwador w pigułce.....	17
Trasa 2. Szlakiem wielu kultur	19
Trasa 3. Andyjsko-amazońska przygoda.....	22
Trasa 4. <i>Gringo</i> wśród miejscowych	23
Jeśli interesują cię.....	25
WYDARZENIA KULTURALNE.....	27
10 ZASAD ODPOWIEDZIALNEGO PODRÓŻOWANIA	30

INFORMACJE PRAKTYCZNE..... 31

Przed wyjazdem.....	31
Wybór czasu podróży.....	31
Formalności wizowo-paszportowe	32
Ubezpieczenie	32
Zabezpieczenia medyczne	33
Pieniądze.....	34
Źródła informacji o kraju.....	34
Co zabrać?	35
Transport	37
Samolot	37
Alternatywne środki transportu.....	37
Na miejscu.....	38
Poruszanie się po kraju.....	38
Noclegi.....	41
Wyżywienie	42
Informacje A–Z.....	44
KRAJ W PIGUŁCE	58

INFORMACJE KRAJOZNAWCZE..... 59

Charakterystyka geograficzno-przyrodnicza ...	59
Historia	63
Ustrój i gospodarka	69
Ludność.....	70
Język	73
Religia	74

Obyczaje	74
Kultura i sztuka.....	75
Kuchnia	79

ZWIEDZANIE EKWADORU..... 83

SIERRA.....	85
Quito	88
Mitad del Mundo	105
Inti Ñan	106
Otavallo	106
El Lechero.....	111
Parque Córdor.....	111
Rezerwat Cotacachi-Cayapas.....	112
Peguche.....	112
Skala Wantun Rumi.....	113
Jezioro San Pablo	113
Wodospad Taxopamba	113
Jeziora Mojanda i góra Fuya Fuya.....	114
Latacunga.....	115
Jezioro Quilotoa	118
Wulkan Cotopaxi	119
Baños de Agua Santa.....	119
Park Narodowy Sangay.....	122
Riobamba	123
Wulkan Chimborazo.....	127
Guano	128
Colta	129
Alausí.....	129
Cuenca.....	130
Ingapirca	140
Gualaceo i Chordeleg.....	141
Park Narodowy Cajas.....	142
Loja.....	142
Park Narodowy Podocarpus	146
Saraguro	146
Vilcabamba.....	148
COSTA.....	151
Esmeraldas	154

Kup książkę

Poleć książkę

Kaskada Moncaune	159	Rezerwat Biologiczny Limoncocha.....	217
Rezerwat Ekologiczny Mache-Chindul.....	159	Puerto Francisco de Orellana (Coca)	218
Rezerwat Przyrodniczy Namorzynów		Yasuní Land	220
Cayapas-Mataje	161	Wyspa Małp	220
Atacames.....	161	Park Narodowy Yasuní	221
Muisne	162	Tena.....	222
Santo Domingo.....	163	Wodospad Latas.....	225
Wspólnoty Indian Tsáchila	166	Park Narodowy Llanganates	225
Valle Hermoso.....	166	Jaskinie Jumandy.....	225
Siete Cascadas del Diablo	167	Guaysayacu – Laguna Azul	226
Portoviejo	168	Wyspa Małp	226
Park archeologiczny Cerro de Hojas-Jaboncillo..	171	Puyo	226
Laguna Encantada	171	Macas.....	230
Crucita.....	172	Grota Niepokalanej z Macas.....	233
Manta	172	Park Narodowy Sangay.....	233
Ostoja Życia Leśnego i Morskiego		Jaskinia Tłuszczaków (Cueva de los Tayos)	234
Wybrzeżnego Pacoche	176	Wodospad Welon Świętej Heleny	235
Montecristi.....	177	Sucúa	235
Bahía de Caráquez.....	177	Gualaquiza	236
Refugio de Vida Silvestre Islas Corazón y		Zamora.....	236
Fragatas	180	Park Narodowy Podocarpus.....	240
Kordyliera Bálsamo.....	181	Nangaritza	240
Puerto López.....	181	Santa Ana (La Florida).....	241
Wyspa Salango	182	WYSPY GALAPAGOS.....	243
Ayampe	183	Historia.....	244
Park Narodowy Machalilla	183	Fauna i flora	246
Isla de la Plata	184	Informacje praktyczne	250
Museo Arqueológico de Salango.....	184	San Cristóbal	254
Santa Elena.....	185	Española.....	259
Salinas.....	186	Santa Cruz	259
La Chocolatera	187	Pinzón.....	265
Santa Rosa	188	Santa Fe.....	266
Ancón.....	188	Floreana	266
Montañita	189	Isabela	267
Guayaquil.....	190	Fernandina	273
Machala.....	205	SŁOWNICZEK POLSKO-HISZPAŃSKI	274
Puerto Bolívar	208	AUTOR PRZEWODNIKA	278
Archipelag Jambelí.....	208	SPIS TREŚCI	279
Isla Santa Clara.....	209	SPIS MAP I PLANÓW MIAST.....	281
Rezerwat Buenaventura.....	209	SPIS RAMEK	281
Zaruma	210	INDEKS	283
Skamieniały las Puyango	211	LEGENDA.....	286
ORIENTE.....	213		
Lago Agrio (Nueva Loja).....	214		
Rezerwat Fauny Cuyabeno	216		

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

- 1. ZAREJESTRUJ SIĘ**
- 2. PREZENTUJ KSIĄŻKI**
- 3. ZBIERAJ PROWIZJĘ**

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

Lubisz podróżować samodzielnie? Chciałbyś poznać historię, kulturę i przyrodnicze atrakcje odwiedzanych krajów, regionów i miast? Seria **Bezdroża Classic** powstała z myślą o Tobie! Ten przewodnik pomoże Ci zaplanować wyjazd, stanie się Twoim wiernym towarzyszem podróży i zapewni pasjonującą lekturę także po powrocie!

W przewodniku:

- niezbędne informacje praktyczne i krajoznawcze
- szczegółowe opisy regionów, miejscowości, zabytków i obiektów przyrodniczych
- kalendarium wydarzeń kulturalnych
- liczne ciekawostki
- przydatny słowniczek

23 mapy i plany

75 ramek z ciekawostkami

4 trasy zwiedzania kraju

zobacz koniecznie

niezbędnik turysty

przejrzysty układ

mapy z oznaczeniem atrakcji

polonika

 Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

 Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
 0 601 339900

● <http://bezdroza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane:
● <http://bezdroza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
● <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ISBN 978-83-283-5395-4

9 788328 353954 >

Cena 39,90 zł